

Maastrichtské kritérium inflace a jeho záludnosti

František Cvengroš

Smilovice, prosinec 2006

Maastrichtské kritérium inflace

- ◆ Trochu teorie nikoho nezabije
- ◆ Praktické zkušenosti s uplatňováním
- ◆ Příklad ČR
- ◆ Křišťálová koule

Legislativa

- ◆ Smlouva o EU (Maastrichtská smlouva), čl. 121, odst. 1 :
„... je požadováno **dosažení vysokého stupně cenové stability** patrné z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše 3 členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.“
- ◆ Protokol (o kritériích konvergence), čl. 1
„Kritérium cenové stability znamená, že členský stát vykazuje **dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace** měřenou v průběhu 1 roku před provedeným šetřením, jež **nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu** míru inflace **nejvýše 3 členských států**, které v oblasti cenové stability dosáhly **nejlepších výsledků**. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“

Pramen : „Sladěnost ...“

Praktická aplikace a implementace

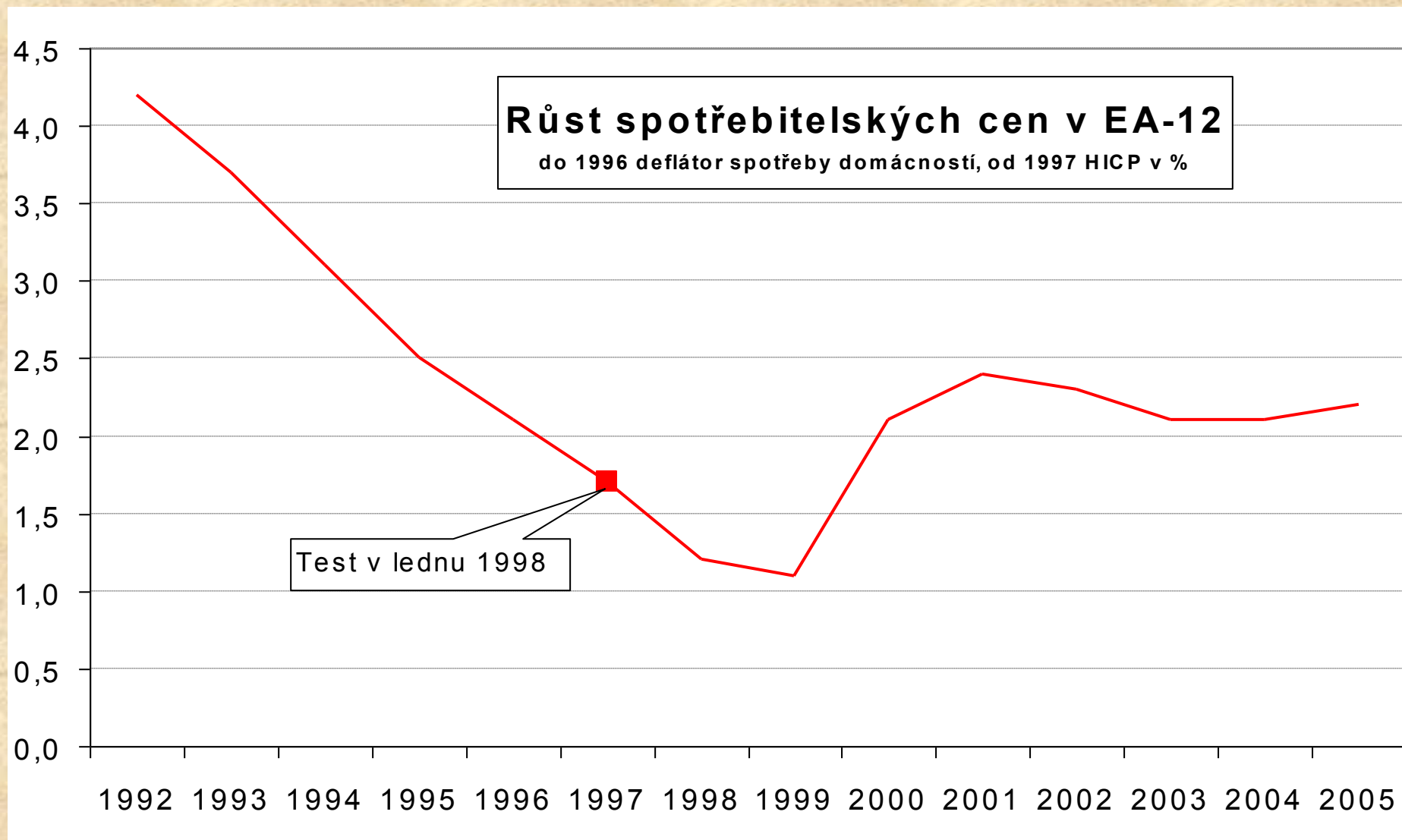
- ◆ **Dlouhodobě udržitelná cenová stabilita** : nevyjasněno, většinou nuplatňováno
- ◆ **Průměrná míra inflace měřená v průběhu 1 roku před provedeným šetřením** = klouzavá míra inflace z HICP (KMI z HICP) v daném období
- ◆ **Nepřekročení míry inflace nejvýše 3 členských států o více než 1,5 p.b.** = $KMI \text{ z HICP testovaného státu} \leq 1,5 \text{ p.b.} + \text{nevážený aritmetický průměr KMI z HICP za právě 3 ČS}$
- ◆ **Nejlepší výsledky v oblasti cenové stability** = nejnižší nezáporná klouzavá míra inflace z HICP

Maastrichtské kritérium inflace je tedy splněno tehdy a jen tehdy, jestliže KMI z HICP testovaného státu v testovaném období $\leq 1,5 \text{ p.b.} + \text{nevážený aritmetický průměr KMI z HICP za 3 ČS}$ s nejnižší nezápornou KMI z HICP.

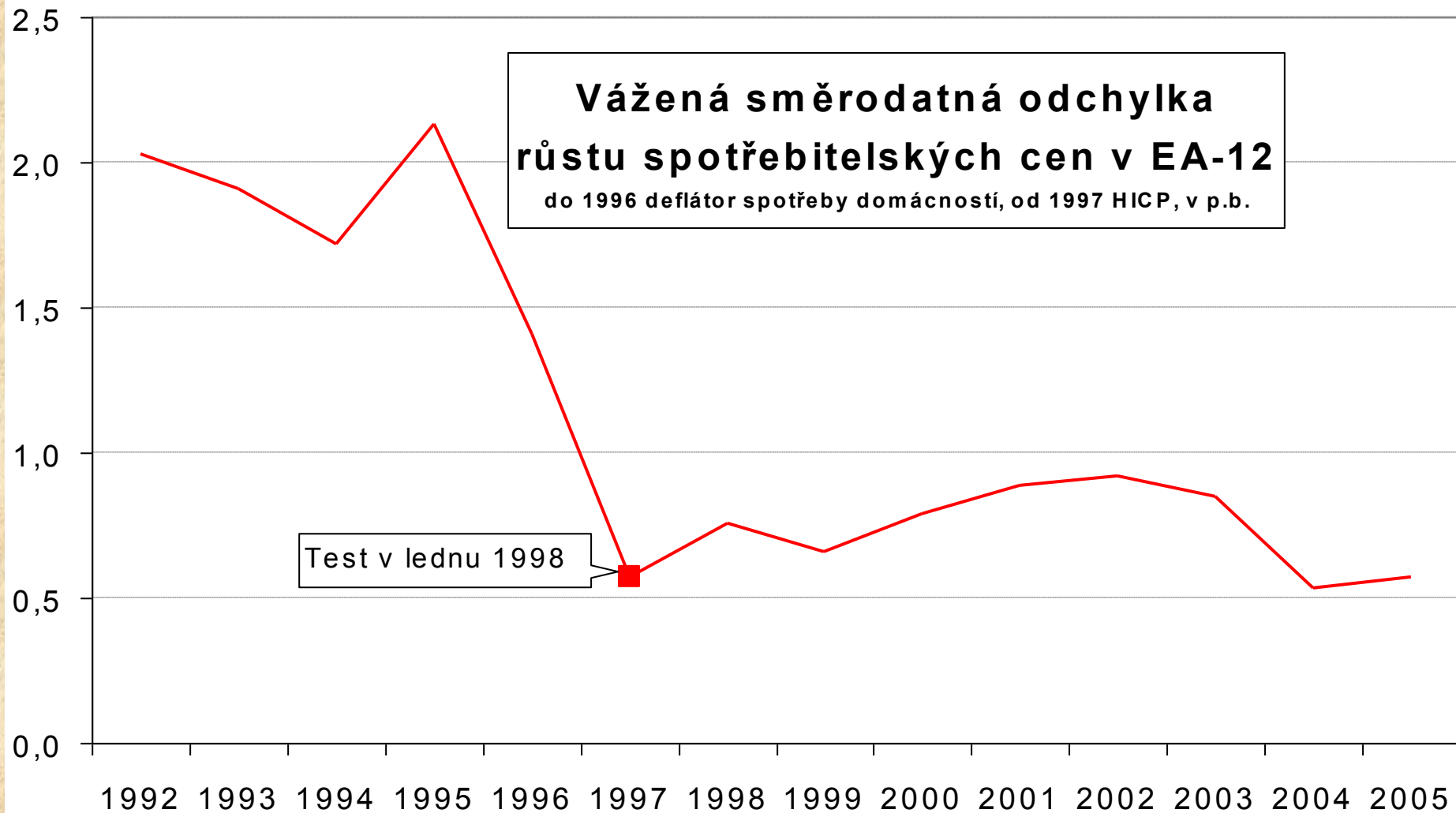
HICP

- ◆ Zaveden : Regulace EC č. 2494/95 – říjen 1995
- ◆ Cílem zajištění mezinárodní srovnatelnosti indexů spotřebitelských cen a hodnocení kritéria cenové stability
- ◆ Pokrývá národně účetní peněžní výdaje na konečnou spotřebu domácností podle domácího konceptu
- ◆ Stejný rozsah zboží a služeb, ale váhy určeny SÚ ČS, což odráží rozdíly ve struktuře spotřeby
- ◆ Závazný systém agregace, ošetření změny kvality, záměny reprezentantů
- ◆ Hlavním rozdílem proti českému CPI je, že neobsahuje imputované nájemné ve vlastnickém bydlení
- ◆ Měsíční bazické indexy dostupné až od 1/1996, KMI z HICP od 12/1997, což způsobuje problémy při zpětné analýze

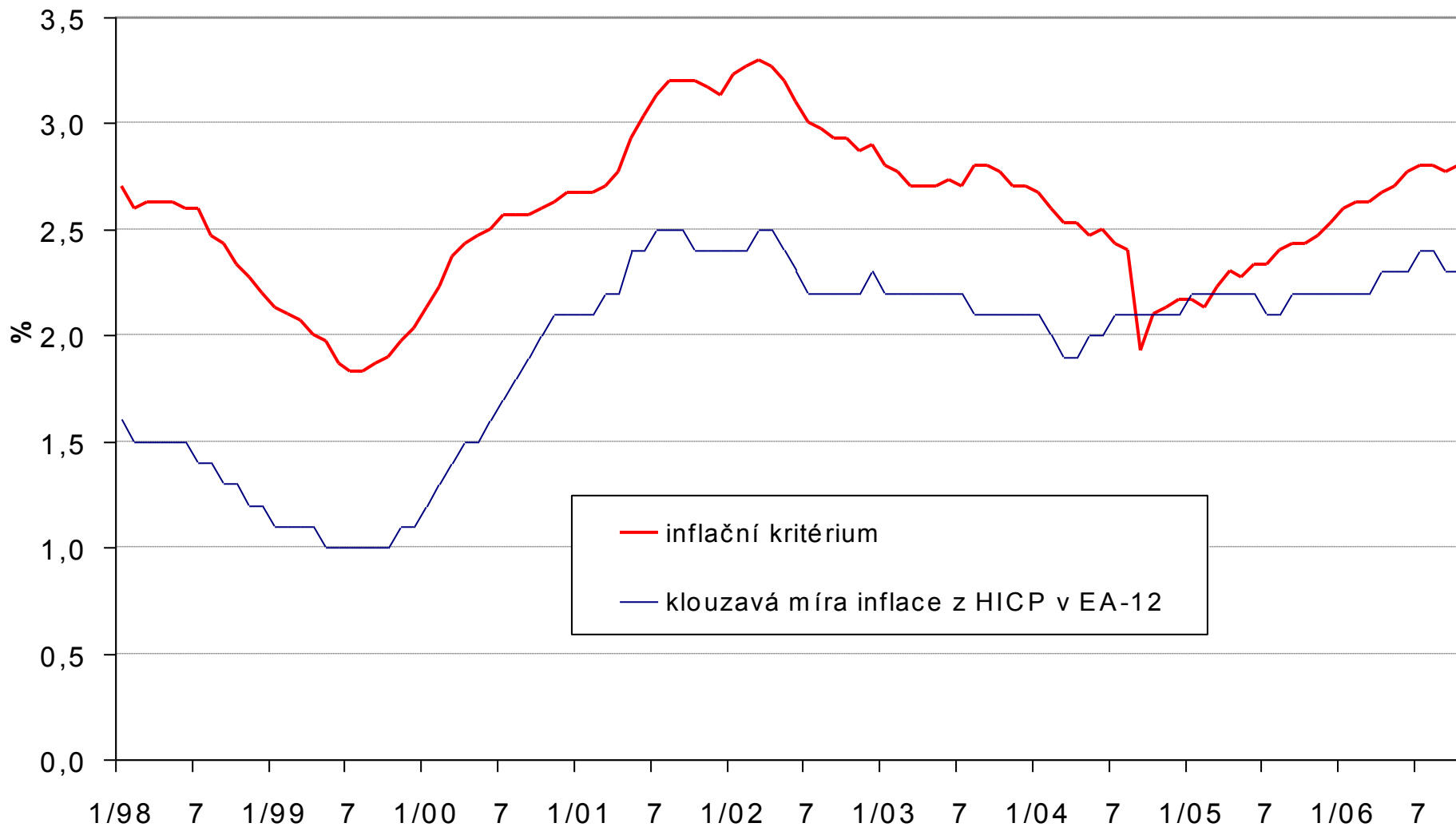
Původní motivace : snížení inflace

Původní motivace : snížení variability inflace

KMI z HICP v EA-12 a inflační kritérium

Vady na kráse z pohledu ekonoma a statistika

- ◆ Jednorázovost kritéria (jednou a dost) – možnost ovlivnění nestandardními operacemi
- ◆ Rovné zacházení (DE, UK, FR nebo LV, EE, MT)
- ◆ Okolo nuly se dějí věci
- ◆ Necitlivost k rozšíření
- ◆ Problém zaokrouhlování

Determinanty inflace

◆ Nabídkové :

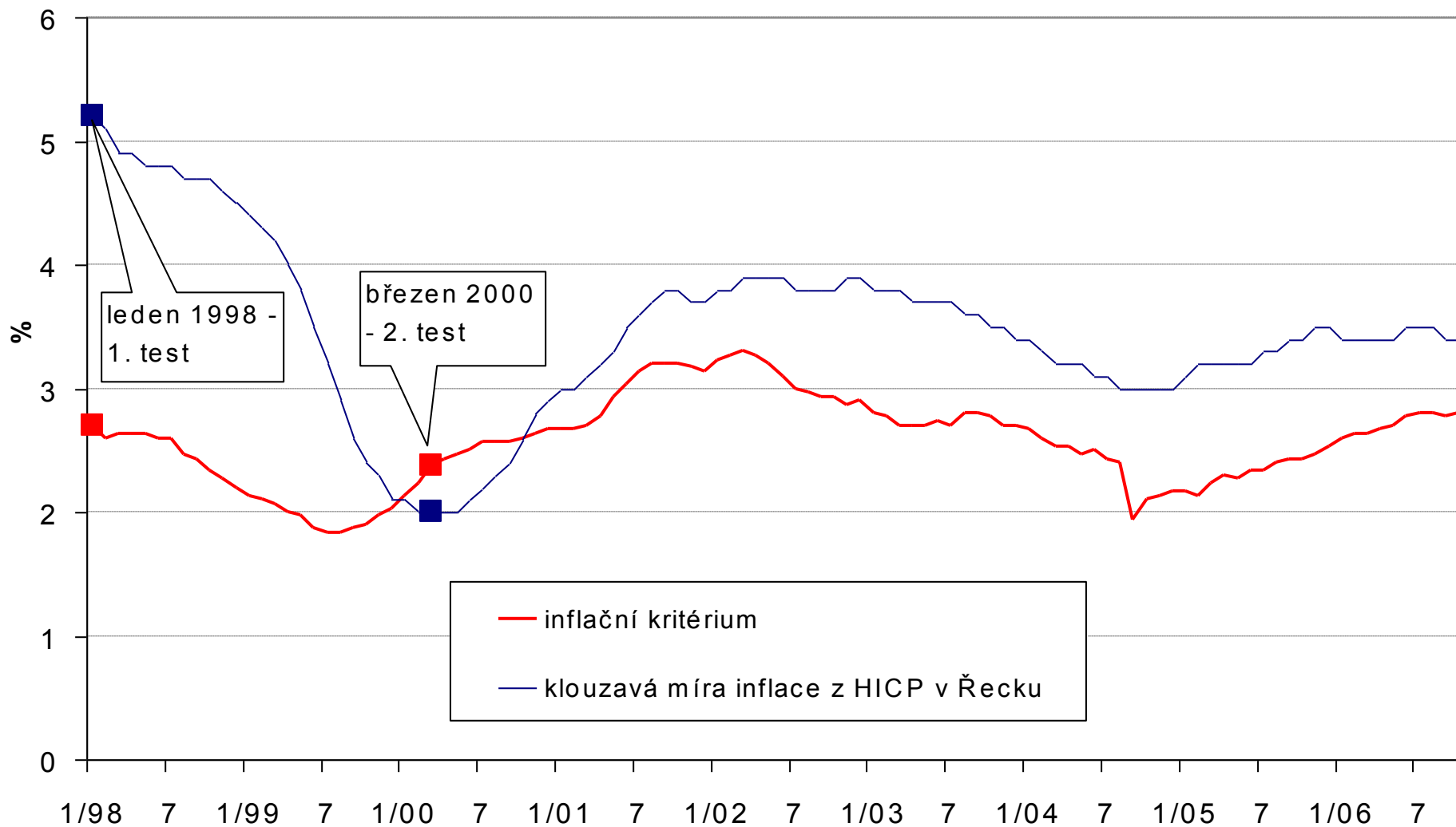
- **Administrativní opatření** (nepřímé daně, regulované ceny)
- Vnější šoky (ropa, ...)
- **Kvalita konkurenčního prostředí** (dlouhodobé)
- Chování velkých hráčů („incumbenti“ v téměř monopolních oblastech)
- Chování odborů (mzdové náklady)
- Náhodné jevy (přírodní katastrofy, ...)

◆ Poptávkové :

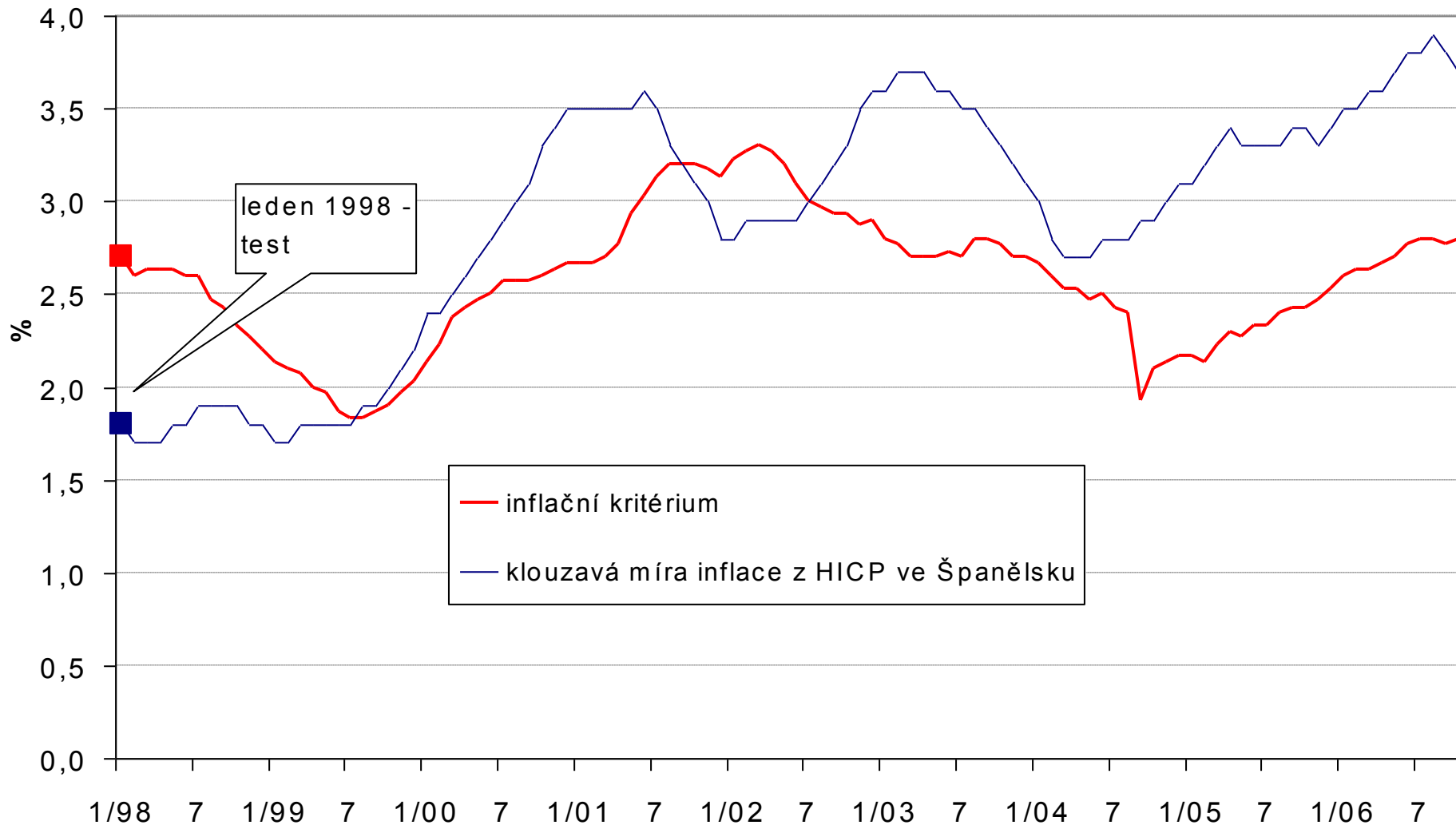
- Pozice v cyklu (? – malá otevřená ekonomika)
- **Měnová politika** (ovlivňování expektací a poptávky)
- **Fiskální politika** (?)
- Náhodné jevy (? – těžko představitelné)

Vláda a CB mohou inflaci jednorázově snížit.

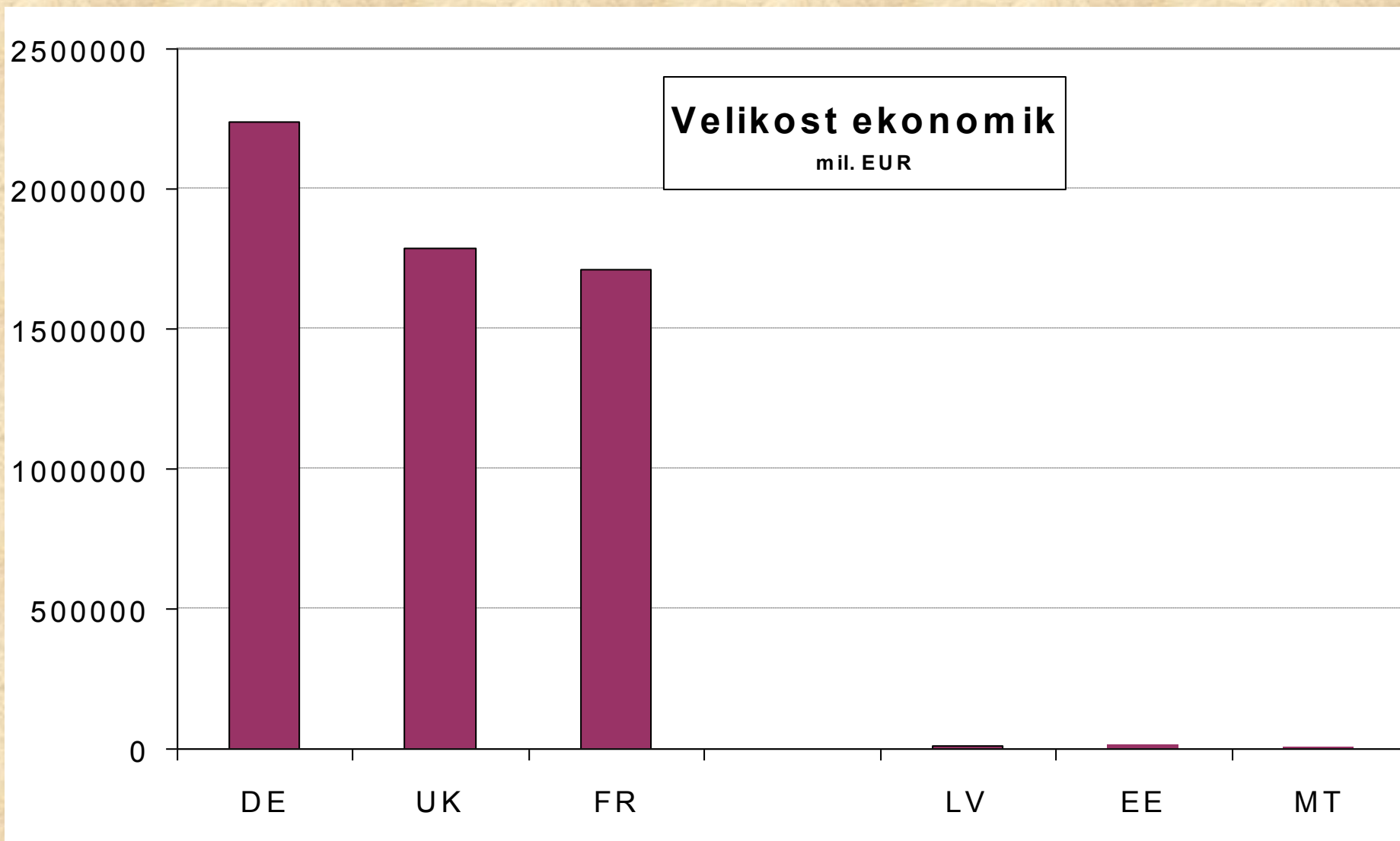
Jednorázovost kritéria – případ Řecka

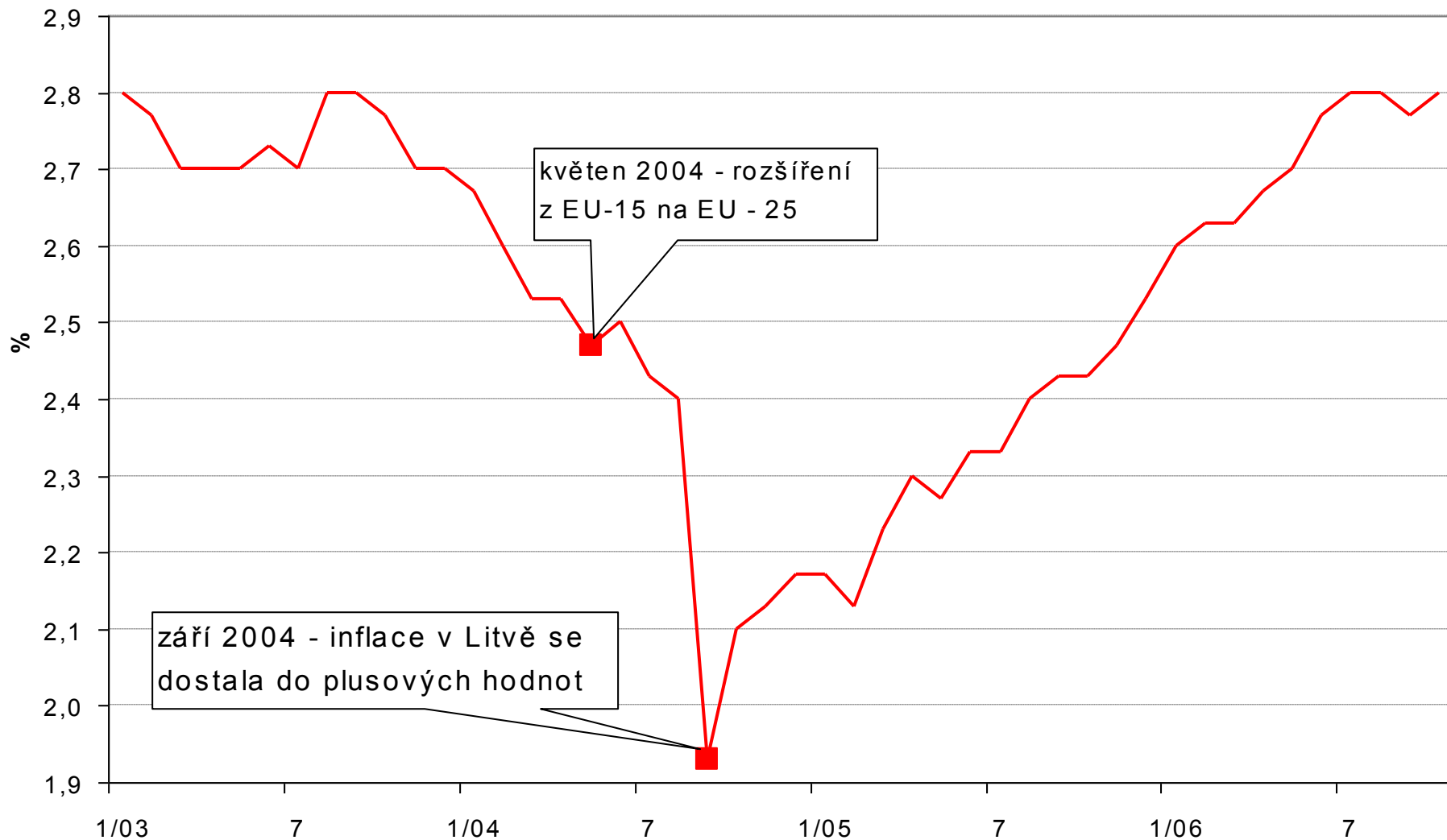
Jednorázovost kritéria – případ Španělska

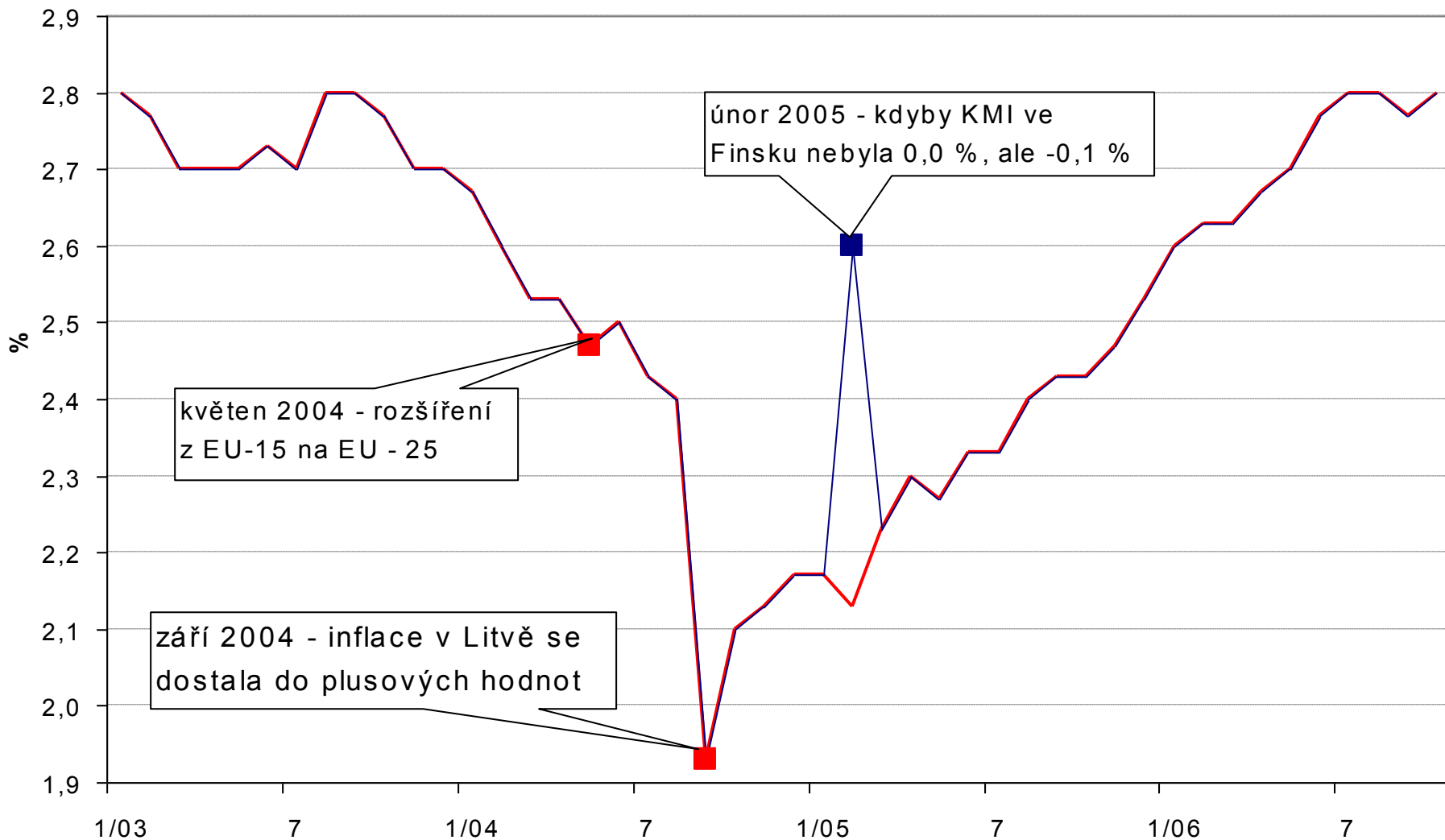
Rovné zacházení s ekonomikami různé velikosti

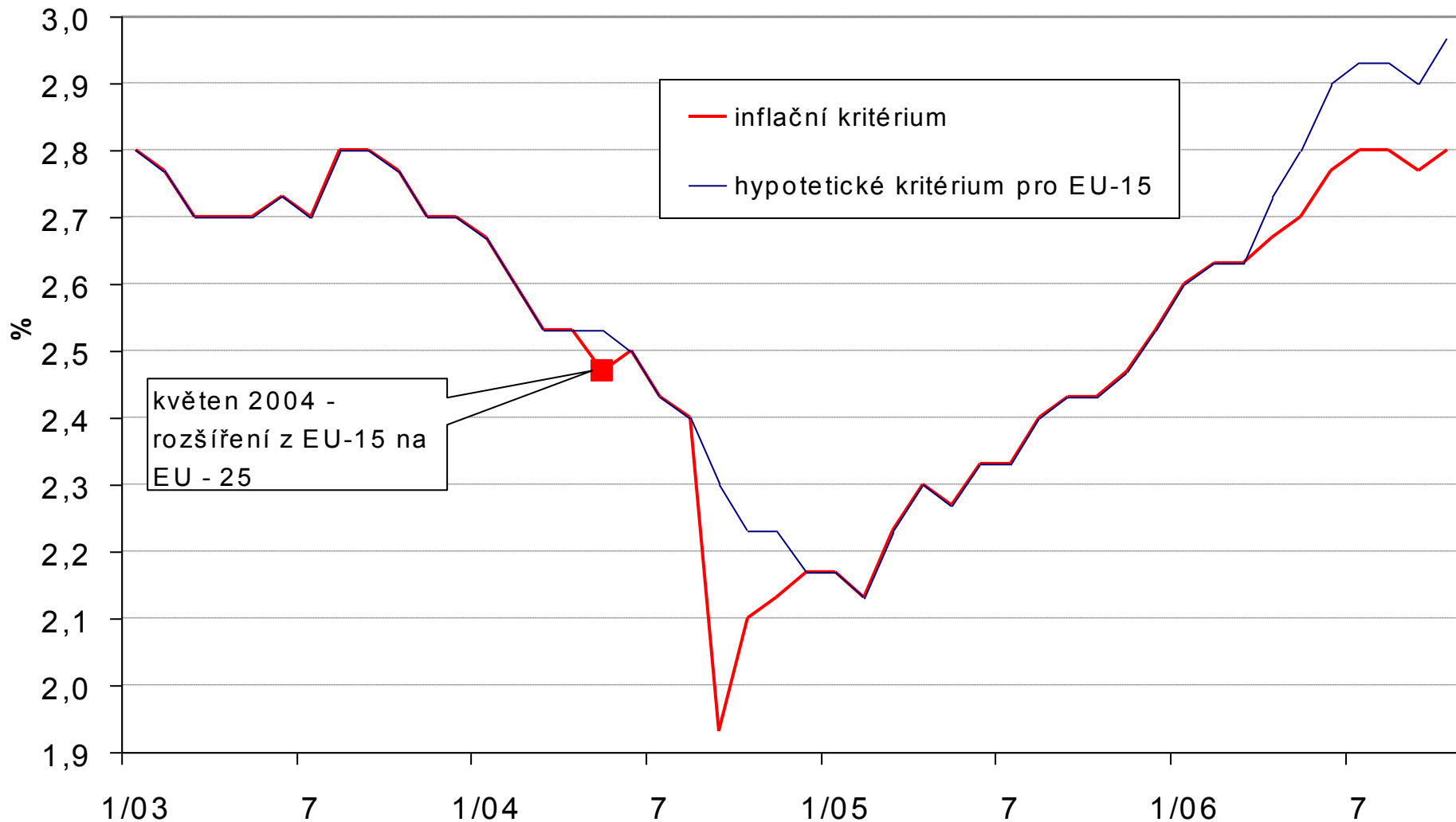
Okolo nuly se dějí věci ... (1)

Okolo nuly se dějí věci ... (2)

Rozšíření v některých měsících zpřísnilo kritérium

Problém zaokrouhlování

◆ Uvedení problému :

- $2,749 > 2,651$
- $2,7 \leq 2,7$

◆ Zaokrouhlování HICP

- Upraveno „Eurostat news release 146/2005“
- Aplikováno od ledna 2006 při přechodu na bazický rok 2005 zpětně na celou časovou řadu (v některých případech došlo ke korekcím údajů)
- Bazický index publikován na 1 či 2 desetinná místa v souladu s národními statistickými zvyklostmi
- Odvozené indexy (MoM, YoY, KMI) spočítány z publikovaných bazických indexů a publikovány v zaokrouhlení na 1 desetinné místo

Problém zaokrouhlování (2)

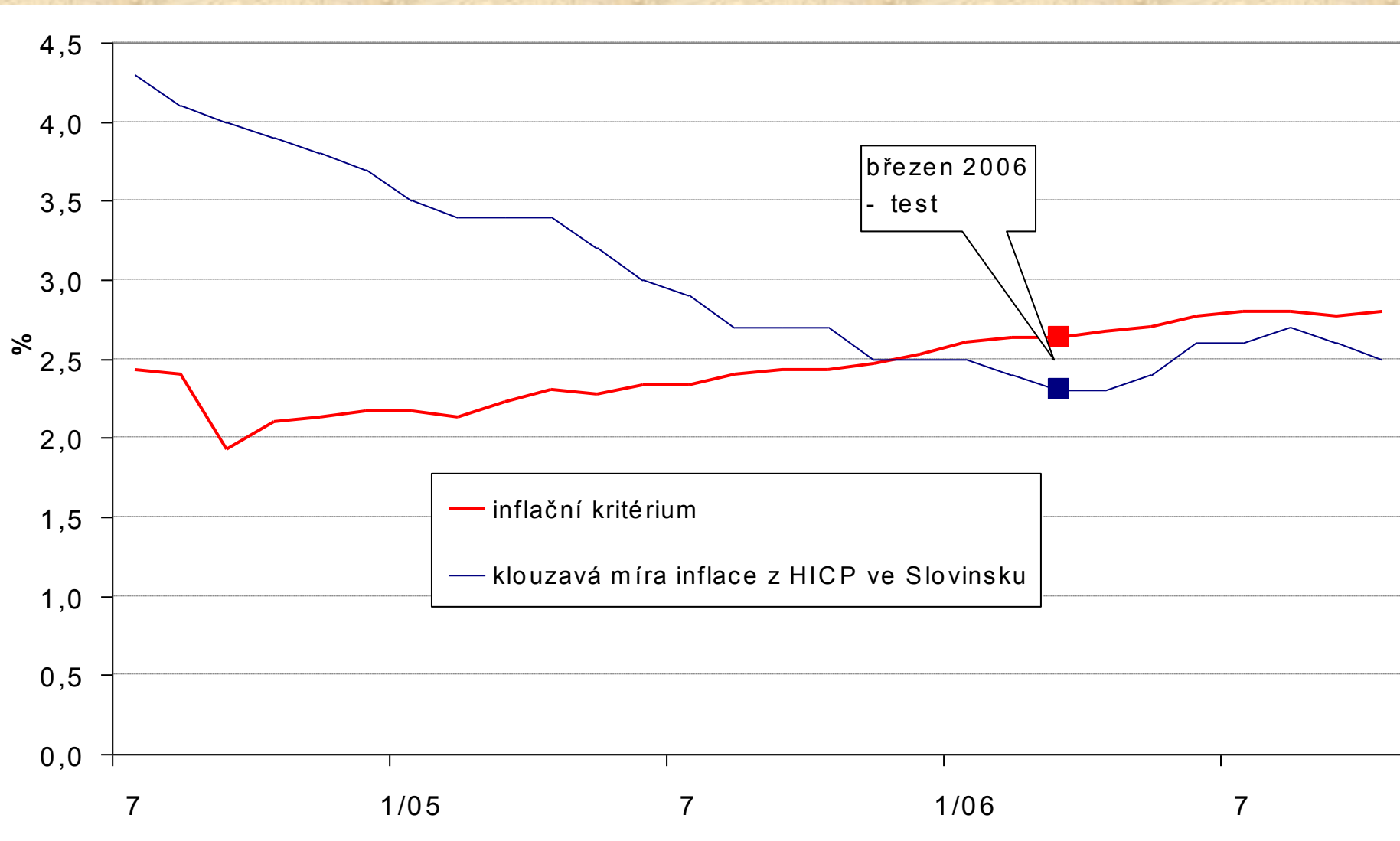
◆ Zaokrouhlování inflačního kritéria

- Pokud je autorovi příspěvku známo, není upraveno ani legislativně ani zvykově

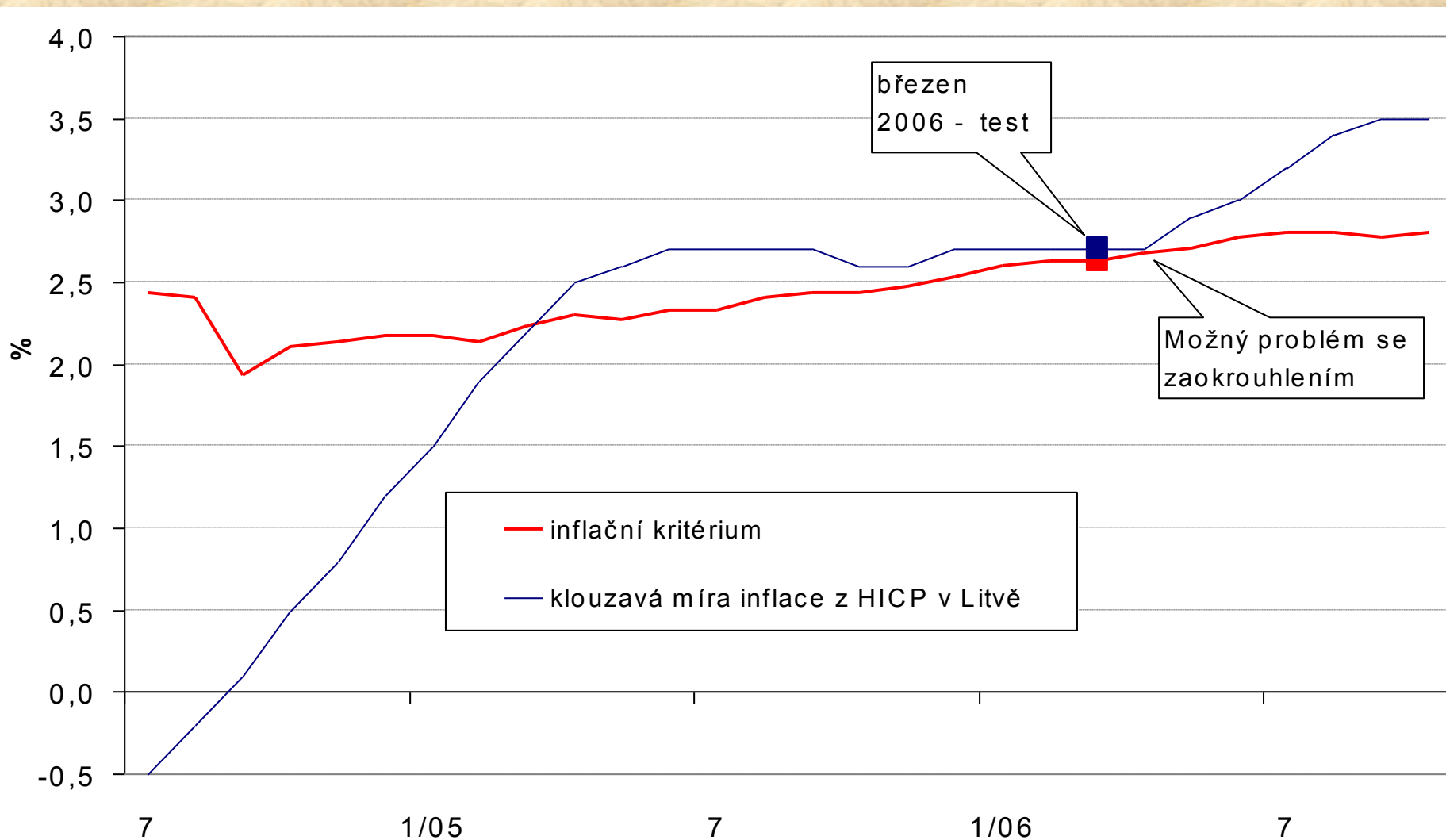
◆ Důsledky :

- HICP publikováno na 1 desetinné místo
- Inflační kritérium jako průměr 3 hodnot zaokrouhlených na 1 desetinné místo může dosahovat těchto hodnot koncového rozvoje : X,Y0000; X,Y3333 a X,Y6667
- Může nastat sporná situace např.:
 - Testovaná hodnota 2,9 %, hodnota kritéria 2,86667
 - Z matematického hlediska by to neměl být problém, protože neplatí, že $2,9 = 2,90000$, ale $2,9 \Leftrightarrow \langle 2,85001 ; 2,94999 \rangle$, a proto nelze jednoznačně rozhodnout, že kritérium není splněno.
 - **Je otevřenou otázkou, jak budou postupovat hodnotitelé !?!?**
- Sporná situace tohoto typu zatím při hodnocení nenastala. Celkově v historii nastala 13x z 1905 pozorování, tedy v 0,7 % případů.

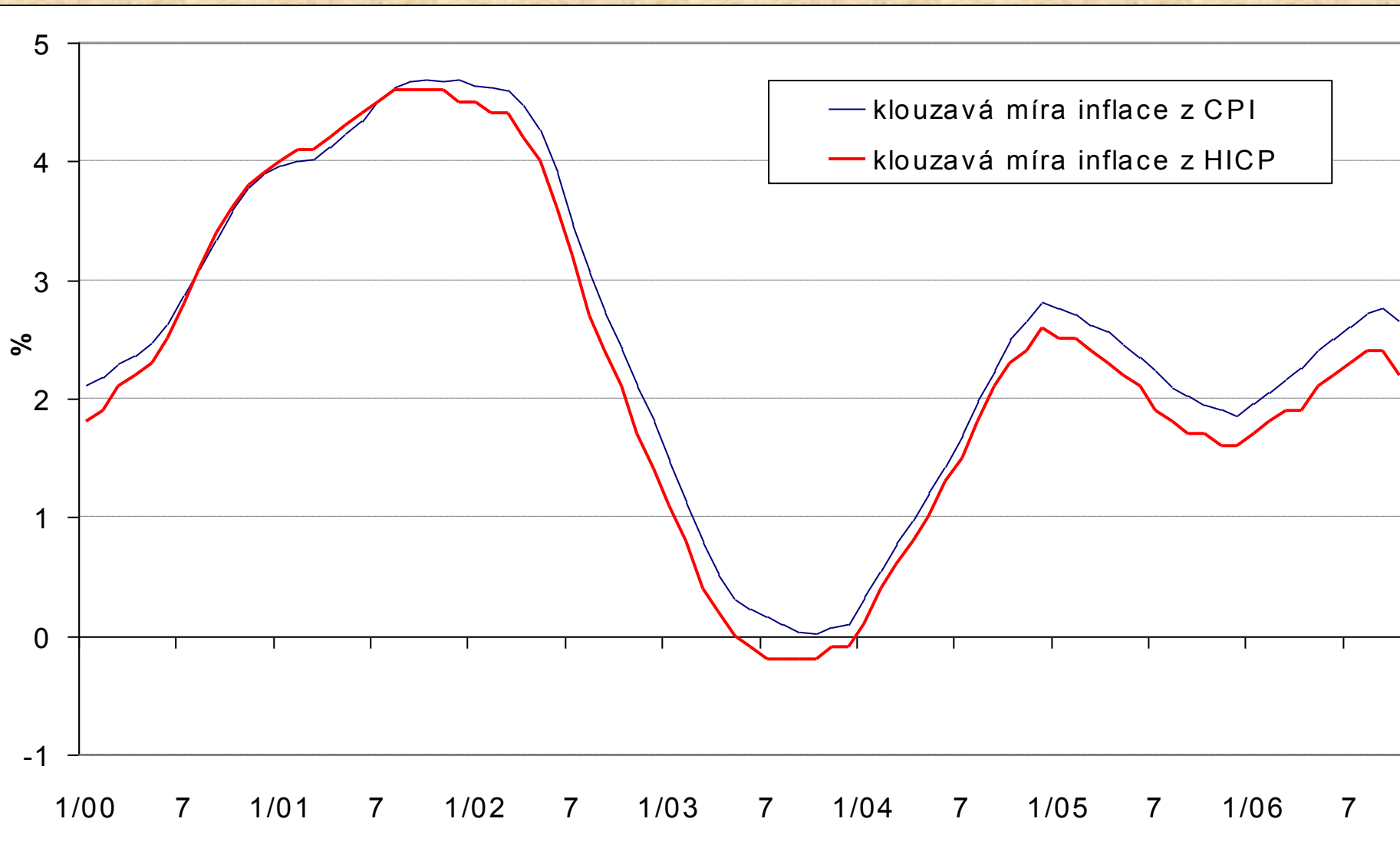
Test Slovinska – úspěšně prošlo

Test Litvy – neprošla

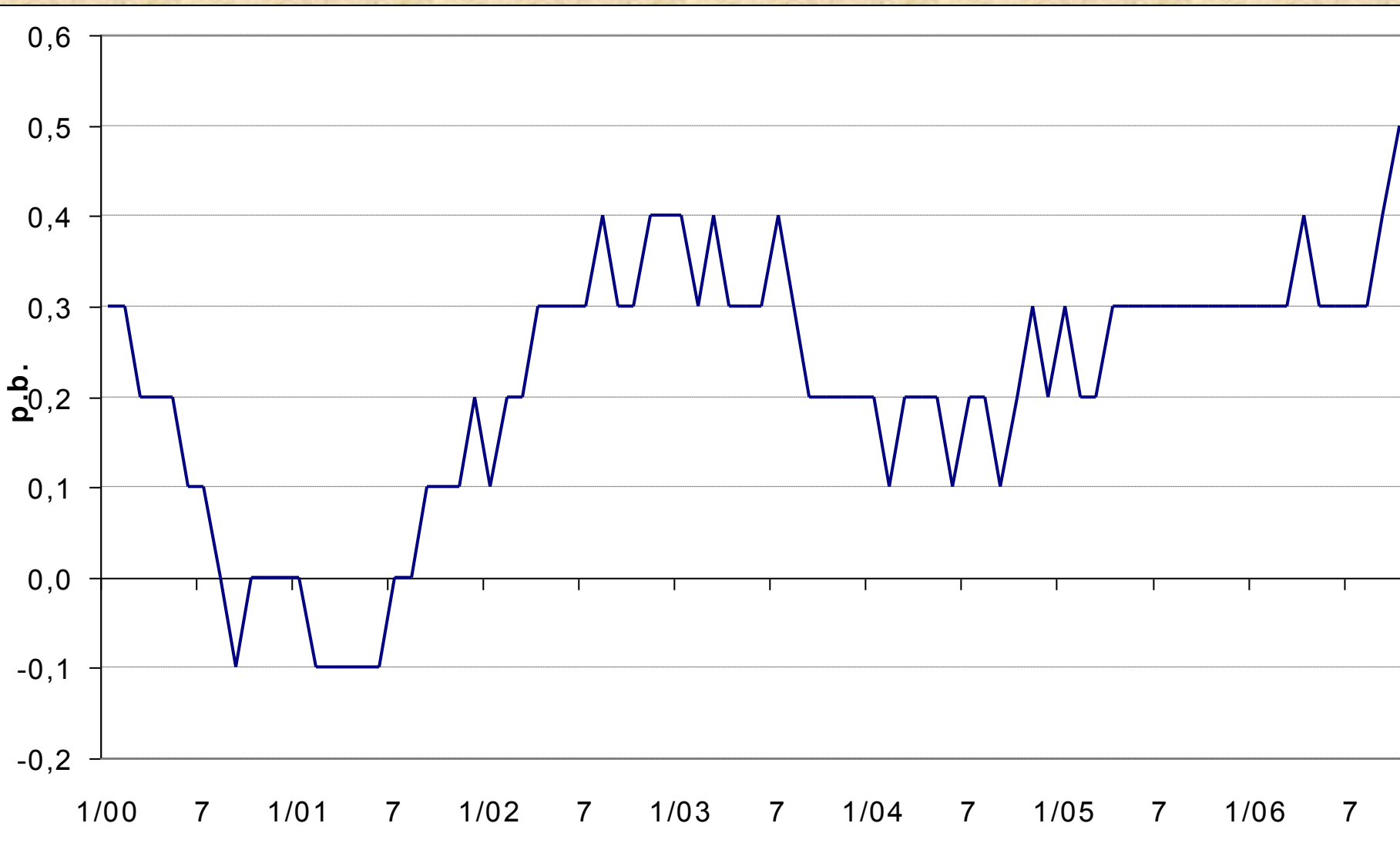

Česko : KMI z HICP a z CPI

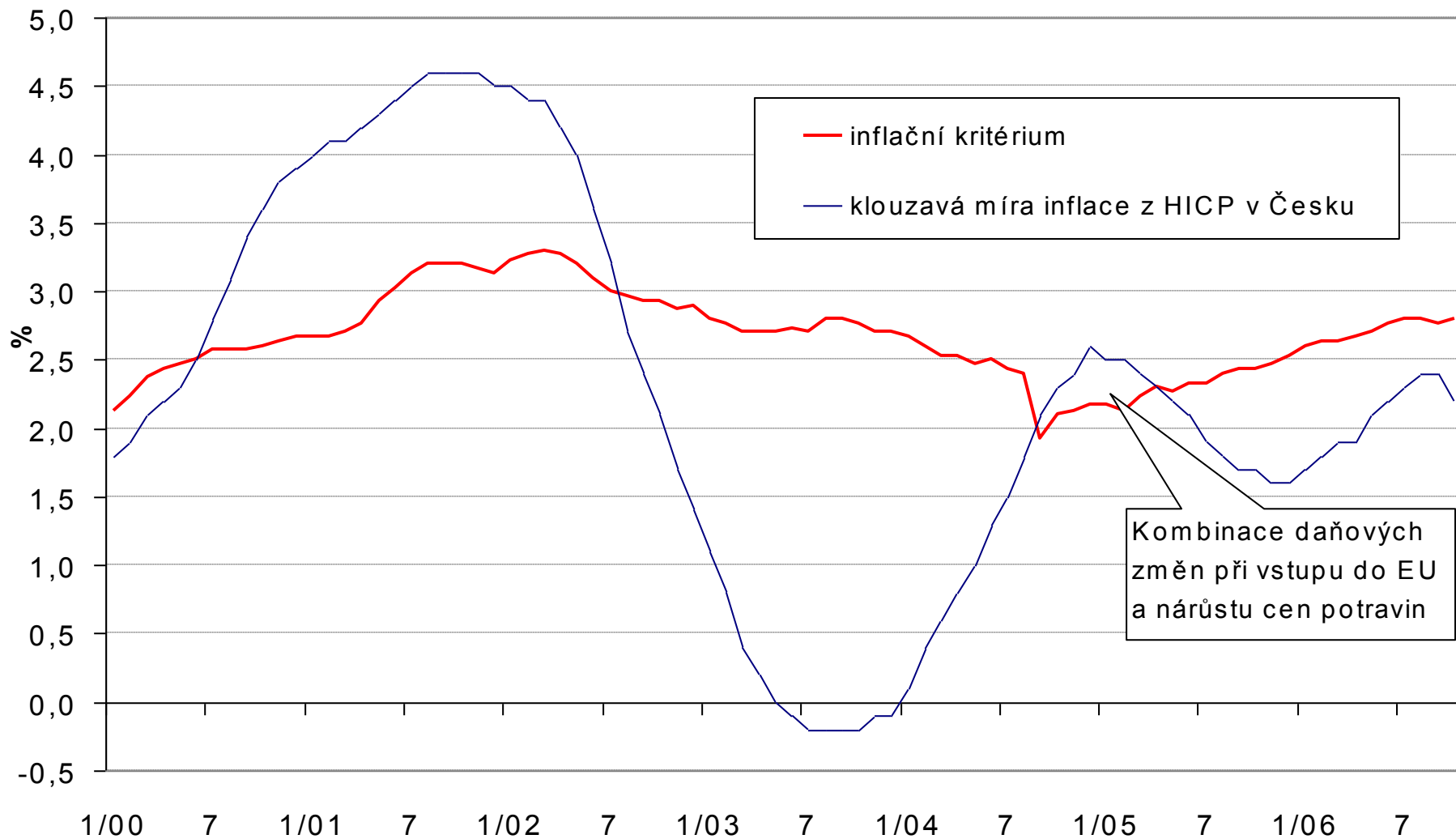

Česko : KMI z HICP a CPI

rozdíl; průměr = 0,2 p.b., max. = 0,5 p.b. v 10/06

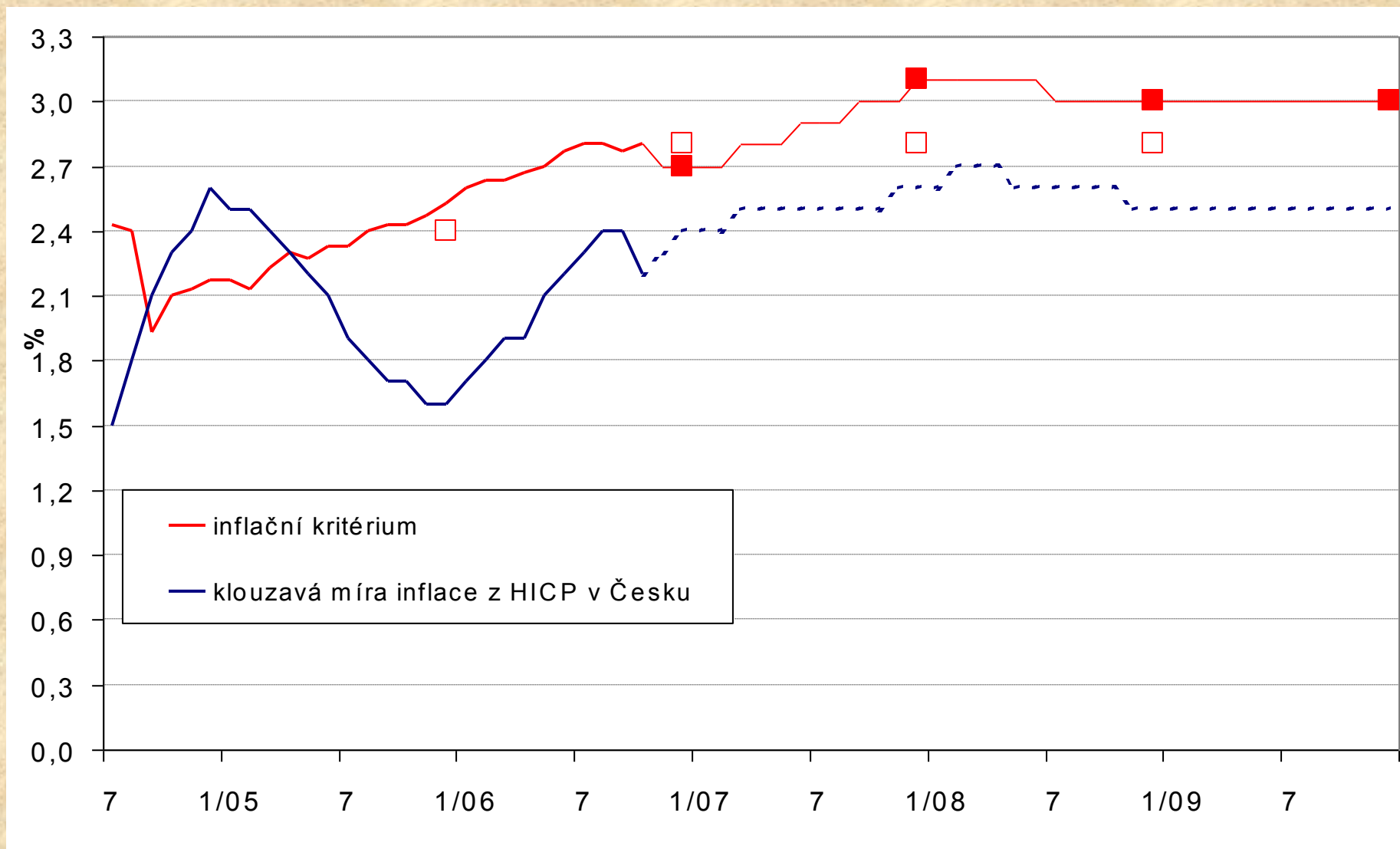

Česko : od roku 2003 kritérium převážně plněno

Česko : křišťálová koule na závěr

nejistotou je očekávané zavedení ekologických daní v roce 2008

Shrnutí

- ◆ Pravidla jsou (většinou) daná.
- ◆ Maastrichtské kritérium inflace může být volatilní ve smyslu výrazného ovlivnění náhodnými jevy.
- ◆ Splnění kritéria Českou republikou je reálné, nikoli však zaručené.

Děkuji všem, kdo neusnuli, za jejich
pozornost.

F.C.